[sic] - a journal of literature, culture and literary translation

Between the Acts
No. 1 - Year 7
12/2016 - LT.1

Fernando (Tavares) Sabino - Petra Petrač (petra.petrac@gmail.com)

Dogovoreni susret – Traženje

Kada je mlad, čovjek je unatoč mnogobrojnim iskustvima, sâm. On želi rukama oblikovati stvarnost jer vjeruje da će – osvajajući svijet – osvojiti samoga sebe. Međutim, događa se da se rodimo da bismo se susreli s drugim, a ne sa samim sobom. Pronaći drugog znači izgubiti ga, promatrati ga u njegovu najslobodnijem postojanju i poštivati ga i voljeti u čitavoj njegovoj neovisnoj beskorisnosti. Početak spoznaje nalazi se u saznanju da su naše ruke prazne i da će takve i ostati u skladu s onim kako smo osvojili, ili kako namjeravamo osvojiti svijet. U tom trenutku samoća nas pogađa poput strijele. To je najvažnija točka u našem životu i lice drugoga promatra nas poput zagonetke. Sretan je onaj koji se, na vrhuncu, u potpunu mraku, vidi jadan i gol. To je cijena susreta, mogućeg susreta s drugim. Ostvarenje te mogućnosti od tog trenutka postaje posao čovjeka koji zaslužuje svoje ime. (iz pisma Hélija Pellegrina)

Kuća je imala tri sobe, dva dnevna boravka, kupaonicu, blagovaonicu, kuhinju, sobu za sluškinju, podrum, terasu i dvorište.

Što je za Eduarda značilo dvorište?

Značilo je zemlju kojom je jurio orući štapom, iskopanu krhotinu stakla iz kojeg je izišao crv prepolovljen napola, ali koji se još micao, uvijek moguće postojanje kakva blaga, lokve blatnjave vode u vrijeme kiša, papirnati brodić, jednog mrava u njemu, liniju mrava koju je pratio da vidi kamo idu. Išli su u mravinjak. *Manga sapatinho* , *manga manga-coracao-de-boi* . Šećerna jabuka, *goiaba* , *gabiroba* . Kokošinjac. Bijela kokoš bila je njegova, bilo je jasno iz imena: „Eduarda!"

Stisnula bi se i dopustila mu da je uzme u ruke. Katkad bi snijela jaje. Kada bi odlazio u školu, Eduardo bi je ostavljao ispod lavora. Jednom zgodom otac mu je rekao da to nije u redu: zar bi volio da netko to radi tebi? I kokoši pate. Jedne nedjelje za vrijeme ručka zatekao je Eduardu na stolu, s nogama u zraku, pečenu. Pojeo ju je kroz suze. Da, pate, no svi ih jedu i misle da je to u redu.

Zamjerilo mu se, zakleo se da više nikada u svom životu neće imati kokoš.

Podrum – starudija i stari namještaj, predmeti iz drugog vremena, aparat za pravljenje sladoleda koji nikada nije radio, knjige koje su izjeli moljci. Kovčeg pun tajni koji su dječje ruke napadale. Razbojničko skrovište. Gusarska pećina. Duše izgubljene u noći. Odjednom – škorpion ispod pločice.

Terasa. Nakon večere majka i otac sjedili su na stolcima od pletene vrbe i razgovarali. O čemu? Kada bi se Eduardo pojavio, promijenili bi temu. Jednoga dana bešumno se prišuljao. Razgovarali su o njemu, Eduardu! Znači, već je bio tema odraslih.

„Nije baš takav", izgovorio je gospodin Marciano.

„Ne znam", odgovarala je gospođa Estefânia. „Ponekad razmišljam da ga odvedem liječniku."

„Zašto? Dječak nije uopće bolestan."

„Jako je nervozan. Zabrinuta sam."

„Rastrošnost."

Rastrošnost? Eduardo nije vidio nikakvu rastrošnost. Bio je samo još jedan predmet u kući, kao bilo koji drugi: dječak na kraju završi u krevetu, kokoš završi na tanjuru.

„ *Rabatuscha niquenique babarucha* !" skočio je i završio u očevu krilu.

Oboje su se prepali. „Što je to bilo, maleni? Nije lijepo prisluškivati tuđe razgovore. Nemoj to više raditi."

„ *Babarucha* !" ponovio je.

„Kakva je to glupost?"

„To je turski."

„Tko te to naučio?"

„Miguel, u školi. To znači ružno ime."

I nasmija se. Roditelji su se također nasmijali. Što drugo, nije imalo smisla. Njihov sin jedinac bio je takav.

„Sâm je naučio čitati."

„Već zna brdo stvari."

„Jučer me pitao što znači 'prostitutka'!"

„Pročitao je u novinama."

„Moramo paziti."

„Ispričaj nam nešto, Eduardo."

Uzbuđen, dječak se satima nije zaustavljao. Dok su ga nosili u postelju, još uvijek je govorio, bez stanke: crven, znojan, nižući riječi bez smisla. Majka je to smatrala simpatičnim, gospodin Marciano bio je zabrinut:

„Ti si kriva. Još ga i potičeš."

„Tako je pametan", odmahivala je glavom gospođa Estefânia.

Gospodin Marciano obukao bi sako, uzeo štap i izišao. Floripes je bila dadilja. Ona je Eduarda kupala i oblačila mu školsku uniformu. Jednoga dana Eduardo vikne iz kupaonice: „Floripes! Imam kost u pimpaču!"

Tog je dana crnkinja odlučila da se može kupati sâm. Imao je skoro sedam godina.

„Ne želim. Želim tebe."

„Vrijeme je za školu."

„Danas ne idem."

„Ideš."

„Ne idem."

Odvukla bi ga nasilu noseći ga u naručju. Ritao se: „Rekla si da me više nećeš nositi. Da sam već muškarac. Ne treba mi žena."

I grebao je dadilju po licu, čupao je za kosu.

Spustila bi ga na tlo sveg u suzama, a ona nastavila za svojim poslom.

Proučavao je simetriju pločica u kupaonici, crno i bijelo, crno i bijelo, otac je došao obrijati se. Ponovo bi počeo plakati.

„Zašto plačeš, maleni?"

„Jer sam već muškarac, ne želim da mi itko zapovijeda."

„Muškarac ne plače."

„Ja plačem."

I zaurlao bi. Ocu to nije smetalo, počeo bi se smijati. Eduardo bi se iz protesta svukao i gol stao trčati po kući. Otac bi uzeo *kodak* i pretvarao se da će ga uslikati.

„Svima ću te pokazati ovakvog."

Eduardo se noktima grebao po licu, izgrebao bi se do krvi.

„Slikaj me sada, slikaj me."

Gospodin Marciano zaustavio se, zatečen. Majka je izbezumljeno dotrčala: „Jesam li ti rekla?" I odvela ga je k liječniku. „Gdje toga ima, Majko Božja. Tako sam sebe ozljeđivati."

Nije otišao u školu, ostao je kod kuće, baš kako je želio.

Dakle, kada mu nešto nije bilo po volji, bilo je tako: urlao bi i grebao se po licu dok ne bi počelo krvariti. Tako se nije moglo dalje! Jednoga dana gospodin Marciano izgubio je strpljenje i nalupao ga remenom. Zatim je zadihan i potišten sjeo na terasu. Nikada to nije učinio, svom vlastitom sinu! Nije bilo koristi: Eduardo se izgrebao još više i još uvijek nezadovoljan dohvatio je tatin žilet za brijanje: „Prerezat ću si vene!"

„Nećeš! Daj mi to."

„Život me razočarao."

„Bože moj. Ovaj mali čita novine."

Gospodin Marciano počeo je spremati žilete na sigurno. No dječak se i dalje grebao po licu. Gospođa Estefânia bila je praktičnija: naručila je od krojačice Adelaide krpene vrećice s uzicom. Maleni je samo trebao početi i protiv volje navukli bi mu vrećice na ruke i zavezali ih oko zapešća. Grebi sada, ako možeš! Nije mogao i samo je u nevjerici gledao, ni plakao više nije. Jednoga se

dana zatrčao i udario glavom o zid. Na čelu mu se pojavila kvrga, došla je majka s nožem i prislonila hladnu oštricu na dječakovu glavu.

„Ovo dijete. Bože moj."

Vrećice su ukinute. Eduardo se više nije grebao, no bilo je dovoljno zaprijetiti.

„Sašit ću mu luđačku košulju", govorila je krojačica Adelaide. „Dobre batine urodile bi plodom."

Eduardo se osvećivao: dok bi krojačica sjedila za šivaćim strojem na rubu stolca, on bi prošao i nogom udario u nogu od stolca. Adelaide bi se rasula po podu i zaprepašteno kriknula: „Jao, Isuse Bože!" Zatim bi pokupila svoje stvari, krojački metar, spremila stroj i otišla. „Više se neću vratiti."

Eduardo je bio glavni u kući, diktirao je pravila: Danas *idem* u školu! govorio je i majka bi se sretna nasmiješila: Profesorica se već žalila. Stvarno? Onda ne idem.

„Pišem bolje od nje."

Sve je bilo povod: Maria je za mene ispekla jaje, nije ispalo okruglo kao što volim, ne idem. Mama mi je napravila užinu iz konzerve: ne idem. Gdje je moja bilježnica? Gdje je moja gumica? U ovoj kući stanuje lopov.

O čemu je razmišljao gospodin Marciano? Gospodin Maricano se brijao, dječak je sjedio na podu i promatrao ga, nakon svađe: nije želio jesti, Floripes ga je silom tjerala da jede, dječak ju je ugrizao za ruku. Zatim je došla majka: „Ako ne budeš jeo, bit ćeš u kazni."

„Evo ti kazna." I dječak napravi gestu. Gdje si to, dječače, naučio? Kako ružno! Zar ne znaš da je to jako ružno? Ne, dječak nije znao, vidio je samo da to drugi dječaci rade, sada je naučio. Dakle, evo ti na! Ponovo. Pljuska.

Dječak je u kupaonici plakao. Otac, brada. Tih plač, otac se nije puno uznemiravao. Lavor s mlakom vodom, četkica, pjena za brijanje pažljivo raspoređena po licu, predmet po pjeni kapriciozno otvara prolaze. Zašto se toliko trudi prelaziti po koži točno tamo gdje pjene više nema? Zašto se prvo brijao prema dolje, a zatim prema gore? Čemu tolike grimase? Čemu pjena? Dječak ga je promatrao, zaboravivši na plakanje: „Kada se ne bi obrijao čitav dan, koliko bi vremena trebalo za ovaj učinak?"

Otac ne odgovara: prijeđe rukom po glatkom licu, uzdahne i reče: „Jedna manje." Jednoga dana, kad se Eduardo bude brijao, promatrat će se u zrcalu i sjetit će se toga. Otac će biti mrtav. Gospodin Marciano mrtav! Ne, gospodin Marciano još uvijek ne izgleda kao da će umrijeti. Živ je i brine se: „Estefânia, taj mali. Sjećaš se onog *nique nique babarucha* što je govorio? Znaš da je to uistinu turski i da znači ružno ime?"

„Znači što?"

„Znači majčino ime. Nassif mi je ispričao."

Nassif je Turčin iz skladišta. Prijatelj gospodina Marciana.

„Eduardo je genijalac. Pozvala me njegova učiteljica, rekla je da s njim moramo biti oprezni. On je genij!"

Eduardo se smijao i, trčeći, izišao kroz kuhinju: „Maria! Ja sam genijalac!"

I prozuji pokraj kuharice, podigne joj suknju. Kuharici nije bilo smiješno. „Bježi odavle, nesreće!"

Eduardo se od bijesa namršti: „Cicata Maria! Cicata Maria!" Zatim ode u sobu, ugleda na krevetu složenu uniformu i odluči je obući, ne okupavši se. „Znate što?" pokušava pokazati zube u zrcalu. „Danas sam raspoložen za školu."

Škola je bila gospođa Amélia, učiteljica. Najljepša žena na svijetu.

„Gospođo, želim da se vjenčamo." Ozbiljna izjava, dugo pripremana. Za vrijeme odmora, dok su se svi vani igrali, gospođa Amélia bila je sama u učionici.

„Mi?" odgovori ona, smijući se. „Mogao bi mi biti sin."

„Gospođa nije djevica?"

Gospođa Amélia nije mogla odoljeti i uzme Eduarda u krilo. Kakvo dijete, moj Bože. Eduardo se borio, želio je da ga pusti: muškarac nikome ne sjedi u krilu. Miris gospođe Amélije uzbudio ga je. Milton je ušao i zaključio: „Gospođa Amélia u učionici ljubi Eduarda, za vrijeme pauze! Vidio sam ih."

Zloba, učenje, prve želje: „Prošao sam rukom po njezinim bedrima."

Bedra gospođe Amélije. Poučavala je, od stola do stola, naslanjala koljeno na stolac, prislanjala koljeno na dječaka. Kada bi se saginjala da s poda podigne olovku, svi su gledali u rub njezinih gaćica u obliku slova V ispod elegantne haljine.

Na odmoru razgovori su se zahuktavali.

„Raširila je noge."

„Ima dečka."

„Misliš da joj ga gura?"

Milton, najviši, zrikav, zavodnik, izbačen iz drugih škola, s dlakama na spolovilu, reče pred svima: „Polako ljudi, pogledajte Eduarda, on je nevin."

Uvrijedio se: vraga nevin! Već je znao sve. Samo si još nije mogao priznati da njegova majka to čini s njegovim ocem.

„Eduardo, sin naj..."

„Pseto! Ja ću..."

„... čišće žene."

Smijeh. Eduardo je reagirao navalivši na šaljivca šakama. Odmah se dogovorio raspored tuča. Po hijerarhiji. „Milton s Miguelom. Miguel s Paulistom. Paulista s Kornjačom. Kornjača s Eduardom! Poslije nastave.

Nakon nastave krenuli su svi zajedno. Bit će tuče danas! Kornjača s Eduardom. Širila se vijest, svi su bili spremni! Već su bili na cesti. Kamo? Ne, ovdje je preblizu. Malo dalje. Eduardo je inzistirao da se više udalje. Strah te? upitao ga je Kornjača. Strah, mene? i spuštao se ulicom dok su ga drugi slijedili. Nakon nekoliko blokova entuzijazam je polako ishlapio: Ekipo, vratimo se, neće se tući. Kornjača je također odustao, okrenuvši leđa protivniku. Kukavica! Znao je da bi ga dobio. Eduardo je znao. Odveo bi Kornjaču na kraj svijeta da je trebalo, no ne bi se tukao tako bezveze.

„Nije se potukao."

„Kukavica!"

To je bilo previše: šamar je sletio na Miltonovo lice, neočekivano. I tuča je počela baš ondje, na igralištu. Milton, kojeg nitko nije mogao dobiti! Eduardo je došao kući s plavim okom.

„Izbacili su me."

Izbačen, Eduardo? Istukli su im sina, napravili mu masnicu na oku, i još su ga izbacili? Gospođa Estefânia otišla se žaliti ravnateljici, gospođi Salomé. Gospođa Salomé saslušala ju je bez riječi.

„Rekao je da se neće više vratiti", pojadala se gospođa Estefânia plačući.

„... da nije on provocirao", razmišljala je naglas ravnateljica.

Sljedeći dan Eduardo je došao u kabinet. „Vratit ću se na nastavu samo ako mi se ispriča. Nazvao me kukavicom."

„Miltone, ispričaj mu se."

„Neću."

„Ispričaj se."

„Neću."

„Izbacit ću te iz škole. Pozvat ću tvog oca na razgovor."

Milton se bojao jedino oca, vozača kamiona. Jednom kada su ga pozvali u školu (Milton je napisao prostotu na zid) udario ga je pred svima. Milton se bojao oca.

„Ne ovako, kako treba."

„Oprosti", promumlja posramljeno.

„Ispričaj se kako treba, dječače. Daj mu ruku i pomirite se."

„Oprosti. Koje sranje!"

Milton je bio suspendiran na tjedan dana. Kada se vratio, rekao je da će Eduardo dobiti svoje. Umiješao se Mauro: „Kukavice, udari mene ako si muško."

Milton je zbačen s trona, vlast je preuzeo Mauro, Eduardov prijatelj.

Jednoga dana Milton predloži: „Idemo poljubiti Valderês?

Valderês je bila jedna od blizanki – Valderês i Maria Inês – potpuno jednake, razlikovale su se samo po zelenoj vrpci u kosi. Njezina je bila malo potrgana.

„U učionici, za vrijeme odmora. Ona uvijek iziđe posljednja."

Pronašao je još dvojicu saveznika i njih su trojica krenuli u akciju. Eduardo je hodao iza da može špijunirati. Djevojčica je bila zabavljena spremanjem svojih stvari. Odjednom je kriknula: primili su je za ruke. Milton se polako približio i poljubio je. U usta. Eduardo je potajice promatrao. I druga dvojica su je poljubila, ona je vikala. Eduardo je nije poljubio, nije bio ni blizu. Istog poslijepodneva učiteljica je rekla: „Mílton, Tobias, Miguel, Eduardo, dođite u kabinet."

„I ja?"

U kabinetu gospođa Salomé stoji bijesna dok Valderês, drhtureći, govori kroz suze: „To su bili oni. Nasilu su me zgrabili i poljubili."

„Jesu li učinili i što drugo, draga moja?" upita gospođa Salomé.

„Jesu. Milton jest. Drugi su me samo poljubili."

Eduardo se nije bunio. Milton je izbačen istoga dana, ostala su trojica bila suspendirana.

Zašto? Razmišljao je na putu do kuće. Nisam nikoga poljubio. Samo sam gledao. Odlučio se vratiti i pričekati je na školskim vratima. Sakriven iza stabla. Svi su izišli, izišle su djevojčice kroz izlaz za djevojčice. Izašla je Lêda – Lêda, najljepša. Najbolja u razredu. I izišla je Valderês sa sestrom. Eduardo se približio.

„Valderês, zbog tebe sam suspendiran. Zbog tvoje laži, a nisam te uopće poljubio."

„Poljubio si me."

„Nisam. Nisam napravio ništa, samo sam gledao."

„Zašto to nisi rekao?"

„Zato što sam te trebao poljubiti. Sada želim svoj poljubac."

„Jesi li ti lud? Tužit ću te gospođi Salomé."

„Možeš. Već sam suspendiran."

„Glavom kroza zid."

„Valderês," primio ju je bijesno za ruku, „daj mi pusu."

„Jesi li ti lud?" ponovila je. „Tu na cesti!"

„Tu na cesti. Tamo u onom kutu."

Odvukao ju je do zida, nije se previše bunila, naslonio ju je na njega i ona je popustila. Zatim ju je pokušao poljubiti.

„U usta."

„U usta?! Ne!"

„U usta. Da."

Poljubio ju je u usta, nespretno, a zatim joj je polizao usnice da vidi kakav okus imaju: okus pljuvačke. Djevojčica je spustila pogled. „Sada smo par", prošaptala je.

„Ne. Želim da mi učiniš jednu uslugu, hoćeš li?"

„Hoću."

„Želim prvo hodati s Lêdom. Pitaj je želi li hodati sa mnom."

„Neću s tobom pričati do kraja života", i djevojčica otrči.

Lêda. Jesu li hodali? Nije znao reći. Posudio joj je knjigu *Nepodopštine Juce i Chica* . Jako zabavno štivo. Lêda ju je pročitala, svidjela joj se i vratila mu je knjigu s mrljicom od maslaca.

„Oprosti."

„Nema veze, to tome služi."

„Zašto joj ne staviš korice? Ja ih stavljam na sve svoje knjige."

„Ja ne."

„Ja da. Najbolja sam od svih djevojčica. Ti nisi ni peti ni šesti među dječacima."

Biti prvi. Kod kuće je učio, vježbao. Gospođa Estefânia čudila se, zadivljena: „Ne znam što se zbiva s tim dječakom. Sada ovako svaku noć. Jesam li govorila? Jesam li govorila?"

„Govorila što, ženo?" progunđao bi gospodin Marciano.

„Da će se popraviti? Pravo čudo."

Čudo ljubavi. Volio je Lêdu, no nije se usudio ni pomisliti da je poljubi. Poljubac nije tako dobar, govorili su oni što su voljeli u tišini. Katkad bi rekao:

„Lêda, jako mi se sviđaju tvoja slova."

I: „Lêda, sviđa mi se tvoja pernica."

I: „Lêda, sviđa mi se."

Noću je spavao s njom u zagrljaju, to je bilo puno bolje. Nježna Lêda. Lêda jastuk. Počinjalo je ono što će jednoga dana biti – u budućem životu – motiv njegovih najveselijih i najjadnijih sati: zamišljao je sve – šetnje, razgovore, piknike, kupanje u bazenu. Jednoga dana spasio ju je od utapanja. Lêda je kod kuće imala bazen. Bila je preplanula, sigurno joj je ispod haljine koža bila bijela – zamišljao je sve. Jednoga dana zamislio je jaslice.

„Tata, želim napraviti jaslice."

Bio je Božić. Otac je pomogao Eduardu izraditi jaslice – gospodin Marciano od papira je oblikovao planinu, prepilio drvo, stavio zrcalo koje je glumilo jezero s dva pačića od celuloidne trake, donio figurice iz grada. Eduardo je donio dva mala olovna vojnika s puškama na ramenu da čuvaju jaslice. No konačan cilj, pozvati Ledu da ih vidi – nije bio postignut. Dječak nije imao hrabrosti i bilo je bolje tako. Ona je kod kuće sigurno imala puno ljepše jaslice. I vjerovao je da je njegova kuća previše trošna za nju: prozor u dnevnom boravku bio je razbijen, fasada se ljuštila – blagovaonica je bila dotrajala, namještaj star i pohaban – trebalo je obnoviti pokućstvo, kuću i svijet da bi se mogla pozvati Lêda. Bilo je bolje tako.

„Ovaj mali je baš čudan", uvjeravao se gospodin Marciano. „Bolje je s njim ne ulaziti u rasprave. Zar je zaboravio da je još jučer govorio da će u školi..."

Posljednja godina, posljednji dan u godini: Lêda je najbolja među djevojčicama, Eduardo je najbolji među dječacima. Od tuge je više nije želio time impresionirati: „Kunem se da nisam htio biti najbolji."

„Nego što si želio?"

Nije znao što je želio i budući se život svakim danom činio sve nesretniji premda je djelovao kao da zna. Taj dan, na primjer, održavala se priredba koju je organizirala ravnateljica. Lêda je trebala dobiti zlatnu medalju zato što je bila najbolja u razredu. Dječaci su se bunili: „Nećemo priredbu, nećemo medalju!"

Eduardo im se pridružio bez razmišljanja i prekinuo sa svojom božicom. I on je dobio medalju, ali nije ga bilo briga, više mu se sviđala dernjava. Lêdu, od toga dana, nikada više nije vidio. Na tome je ostalo.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License